

geweest Rubens niet het begin van een verval periode te noemen (p. 24) maar de laatste consequentie van iets, dat sedert de primitieven werd voorbereid. Zóó de zaak beschouwd, telt ook ander werk van Rubens, dan alleen de bij meters uit te meten stukken met naaktfiguren. Dat ook onze 17e eeuw van ongeveer 1650 af door de barok wordt beheerscht, schijnt de schrijver niet te willen erkennen, tenminste hij wijst er niet op. Wel zegt hij op p. 182 „in Vermeer heeft de Hollandsche renaissance-kunst zich verdiept” en „wat vanaf Scorel zoo hardnekkig bestreefd was †), maakte hij (Vermeer) eindelijk in wezenlijkheid en

G. DOU. PORTRET VAN REMBRANDTS MOEDER (RIJKSMUSEUM).

eenvoud waar”; maar duidelijker was het geweest indien hij Scorel den renaissance schilder had genoemd, en de verdiepte renaissance kunst van Vermeer den naam van barok had gegeven. In hoeverre de barok een verval-

*) Vergelijk b.v. p. 24 en 25 met alinea 1, p. 58; p. 54: van Scorel tot van der Werff is Italië de vijandige macht onzer kunst geweest; p. 56: zonder de Italianisten waren Sevary, Hercules Seghers, Lastman, Rembrandt, Vermeer anders en minder geweest.

†) Het zou gemakkelijk geweest zijn, dit germanisme te vermijden.

periode is staat nog te bezien. Het voornaamste is, dat de barok, evenals de renaissance, weer een voortzetting is van het voorgaande en een nieuwe uitbeelding van de gedachten heeft gevonden. Hals, Rembrandt, ook de „eenvoudige” Vermeer vertegenwoordigen door hun bijna onbegrensde uitdrukkingskracht dezen stijl.

Evenals Rubens worden Hals en Rembrandt aan het begin van een tijdperk geplaatst en worden gecritiseerd nog voor de